

שקיפות ביחס למימון גרעינים תורניים הפועלים בציבור החילוני

נייר עמדה לקראת דיון ועדת השקיפות של הכנסת בראשות ח"כ סתיו שפיר

ביולי 2016, עוד קודם לדוח החמור של מבקר המדינה בנושא מימון הגרעינים התורניים, נעשתה בדיקה מקיפה בנושא זה על ידי המשנה ליועץ המשפטי לממשלה, עו"ד דינה זילבר. בדיקה זו העלתה, לכאורה, כי גרעינים תורניים זכו וזוכים למימון כפול, משולש ומרובע בניגוד לעקרונות הבסיסיים של מינהל תקין ולהנחיות המחייבות.

היקפי התמיכה הכלליים בגרעינים משימתיים (אשר חלקם הגדול, אם כי לא כולם, הם גרעינים תורניים) עלה על 100 מיליון ₪ בשנה, לכאורה - פי שלושה ויותר מן הסכום שהוקצב למטרה זו בתקציב משרד החקלאות. לכאורה מדובר בחלוקה של עשרות מיליונים ללא תבחנים ובניגוד לכללי המינהל התקין. חלק ממצאי הבדיקה אף פורסמו בזמנו בעתון "הארץ" (<https://www.haaretz.co.il/news/law/.premium->) (L30I6009).

עמותת חדו"ש פנתה בספטמבר 2016 בבקשת חופש מידע בדרישה לקבל את חוות הדעת של עו"ד זילבר בנושא, בכוונה לשקול את הצעדים הראויים לפעולה בהתחשב בנתונים המדאיגים והמטרידים שהתפרסמו. בפברואר השנה הועברה אלינו חוות הדעת - **אך מרביתה, כולל 11 העמודים האחרונים של חוות הדעת שבהם מופיעות דרישות והנחיות היועמ"ש בנושא - מושחרת. למעשה, הושחרו כלל החלקים המהותיים של חוות הדעת, וכל התייחסות קונקרטיה למימון שניתן לגרעינים פרטניים, תיאור העובדות הרלבנטיות והסכומים שהועברו.**

משרד המשפטים הצדיק מחיקות אלו בכך שמדובר ב-"דיון פנימי", או "מדיניות בשלבי עיצוב", וטען כי לאור הסתייגויות משרד החקלאות מממצאיה של עו"ד זילבר הנושא נבחן מחדש ועודנו מצוי בדיון.

חדו"ש עתרה לבית המשפט כנגד סירובו השרירותי של משרד המשפטים לחשוף את המידע. עם פרסום דוח מבקר המדינה בנושא, לפתע נפתח צוהר להבנת האינטרסים שעומדים מאחורי הסתרת הדוח מהציבור. לכאורה, ועל בסיס אותם חלקים (מעטים) בדוח שלא הושחרו, נמצא בו עיגון לטענות המבקר לאי-סדרים בהיקף עשרות מיליוני שקלים.

הדיון בעתירת חדו"ש קבוע לספטמבר הקרוב, וכמובן שאין אנו מצפים מן הוועדה להחליף את בית המשפט שידון בעתירה. אולם, אנו סבורים שראוי שהוועדה תדע על ההליכים המתנהלים, על ניסיונו העיקש של משרד המשפטים להסתיר את המידע מן הציבור, ואת העובדה שעל פי טענות המשרד טרם גובשה מדיניות בשל חילוקי דעות מול משרד החקלאות, כך שיש מקום לחשש אמיתי שלמרות שחלפה שנה מאז שעו"ד זילבר פרסמה את הדוח - לא תוקנו הליקויים שבו.

קודם לחלוקת הכספים בידי גורמים ממשלתיים דוגמת משרד החקלאות, עסקה בכך החטיבה להתיישבות של ההסתדרות הציונית, ללא שקיפות וכפי הנראה גם ללא קריטריונים מובנים. נראה לכאורה שאת בעייתיות הקצאת משאבים אלה ויעדיהם האמיתיים יש לחשוף אחורה בזמן, ולתהות [ביחד עם צוות היועמ"ש לממשלה] על תקינות פעילותה של החטיבה להתיישבות, שיקוליה, האנומליה של עבודתה במסגרת הצ"ע במימון ממשלתי מלא ובשליטה ממשלתית, ועל טיב הביקורת שהופעל עליה.

אנו קוראים לוועדה לא לתת יד לטיוח של העובדות, ולבחון "ברחל בתך הקטנה" את הנתונים הנוגעים למימון גרעינים תורניים בכלל, ואלו שעוסקים בחינוך בבתי ספר ממלכתיים ובחינוך בלתי פורמלי באופן השואף לחשוף נוער חילוני לחינוך דתי בפרט. אין לתת יד למצב שבו לכאורה, בקריצת עין פוליטית, משרד החינוך מתפרק מאחריותו לחינוך ערכי של ילדי ישראל בחינוך הממלכתי רק כדי שמשרד החקלאות ימלא את מקומו, ויממן בעשרות ומאות מיליוני שקלים פעולות הדתה בידי גורמים מקורבים, תוך שמשרד המשפטים, שבראשותו חברת מפלגתו של שר החקלאות, דואג להסתיר מן הציבור את העובדות שנאספו על ידי צוות היועמ"ש.

תפקידה של הכנסת, ככלב השמירה של הדמוקרטיה, להבטיח שקיפות ומינהל תקין גם בחלוקת תקציבים לגורמים פרטיים, ואנו קוראים לוועדה לבחון את הנושא לעומק.